

Correctievoorschrift VWO

2008

tijdvak 1

economie 1

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 60 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 2

- vergemakkelijken van het ontslaan van personeel

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Een toelichting waaruit blijkt dat de werkloosheid toeneemt en het besteedbare inkomen daalt zodat de consumptieve bestedingen worden afgeremd en de conjunctuur verslechtert.

- afschaffing van de subsidie op de bouw van een eigen huis

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Een toelichting waaruit blijkt dat de woonlasten van een eigen huis stijgen en het bouwen van een huis minder aantrekkelijk wordt waardoor de bouwproductie daalt en de conjunctuur verslechtert.

2 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat:

- door betere / meer scholing werkzoekenden gemakkelijker een passende baan vinden waardoor de kwalitatieve structuurwerkloosheid daalt 1
- door betere / meer scholing de arbeidsproductiviteit stijgt waardoor de concurrentiepositie / het investeringsklimaat verbetert, hetgeen kan leiden tot nieuwe arbeidsplaatsen waardoor de kwantitatieve structuurwerkloosheid daalt 1

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat het aannemen van personeel minder risico met zich meebrengt zodat werkzoekenden sneller een baan aangeboden krijgen en de zoektijd korter wordt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- beroepsbevolking 2007: $\frac{100}{12,5} \times 5,2 \text{ miljoen} + 2 \times 425.000$ 42.450.000 1
- werkgelegenheid 2007: $36.400.000 \times 1,025^2$ 38.242.750
- werkloosheid 4.207.250 1

(De werkloosheid is kleiner dan 10% van 42.450.000.)

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

Opgave 2

5 maximumscore 2

lager

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

premiedruk in Nederland: $0,36 \times 39,2\% = 14,1\%$

premiedruk in Zweden: $0,30 \times 50,2\% = 15,1\%$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

6 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat mensen met een laag inkomen een groter deel van hun inkomen consumeren dan mensen met een hoog inkomen waardoor belasting op consumptie een groter deel van hun inkomen beslaat en een verlaging daarvan relatief meer voordeel kan opleveren.

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de mensen met een inkomen boven de oude premiegrens nu meer aan premies gaan betalen terwijl er voor de mensen met een inkomen onder de oude premiegrens niets verandert.

8 maximumscore 2

verhoogd

Uit de verklaring moet blijken dat een hogere heffingskorting mensen met lage inkomens relatief meer korting oplevert dan mensen met hoge inkomens (zodat het gemiddelde belastingtarief bij lagere inkomens meer daalt dan bij hogere inkomens).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3

9 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat een lagere koers van de euro (scenario 2) leidt tot een betere internationale concurrentiepositie van de bedrijven in dit land waardoor de groei van de export en de groei van de productie hoger uitvallen.

10 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat het verschil tussen de nominale en de reële economische groei in scenario 2 kleiner is dan in scenario 1.

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bedrijven in scenario 1 in euro's minder voor importgoederen hoeven te betalen waardoor de kostprijs en dus de verkoopprijs van producten lager kan uitvallen.

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de gegevens over de arbeidsproductiviteit en de loonstijging erop wijzen dat de loonkosten per product in scenario 2 dalen waardoor het prijsopdrijvend effect van de lagere koers van de euro op de importkosten wordt afgezwakt (terwijl in scenario 1 het omgekeerde gebeurt).

13 maximumscore 2

ja

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- financieringstekort 2008:
 $(1,03 \times \text{€ } 150 \text{ miljard}) - (1,05 \times \text{€ } 140 \text{ miljard}) = \text{€ } 7,5 \text{ miljard}$ 1
- nationaal product 2008: $1,05 \times \text{€ } 400 \text{ miljard} = \text{€ } 420 \text{ miljard}$
- financieringstekort in % nationaal product: $\frac{7,5}{420} \times 100\% = 1,8\%$ 1

(Het financieringstekort is 0,7 procentpunt lager terwijl de doelstelling 0,5 procentpunt was.)

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4

14 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat een dalende eurokoers de concurrentiepositie van de bedrijven in de eurozone versterkt, waardoor (buitenlandse) afzet en winst en dus de vraag naar aandelen van deze bedrijven toenemen.

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de stijgende koersen de vermogenspositie van aandeelhouders versterken en dat (een deel van die) vermogenswinst te gelde wordt gemaakt hetgeen kan leiden tot meer consumptie en tot bestedingsinflatie.

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de eurozone door een stijging van de rente aantrekkelijk wordt voor buitenlandse beleggers, waardoor de vraag naar euro's op de valutamarkt toeneemt en de eurokoers stijgt.

17 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

– gestegen

Een verklaring waaruit blijkt dat de stijging van de eurokoers is omgeslagen in een daling doordat er op de valutamarkt een groot aanbod van euro's was hetgeen kan betekenen dat de eurozone meer dollars voor geïmporteerde olie moest betalen.

– gedaald

Een verklaring waaruit blijkt dat de olieprijs is gedaald en dat de eurozone daardoor zoveel meer olie is gaan importeren dat er meer dollars voor die olie moest worden betaald en er op de valutamarkt een groot aanbod van euro's ontstond.

Opgave 5

18 maximumscore 2

nee

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat het aandeel Okker wordt verhandeld op de effectenbeurs.

19 maximumscore 2

diepte-investeringen

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de investeringen leiden tot een grotere kapitaalintensiteit / dat bij meer kapitaal de hoeveelheid arbeid gelijk blijft.

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{106,4}{96,7} \times 100 = 110,0 \rightarrow 10\%$$

21 maximumscore 2

begrote resultatenrekening 2008 (bedragen in €)

grondstofkosten	13.860.000	omzet	55.860.000
loonkosten	20.700.000		
constante kosten	20.300.000		
reclamecampagne	500.000		
winst	500.000		
	<u>55.860.000</u>		<u>55.860.000</u>

22 maximumscore 2

het hoofd van de marketingafdeling

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat bij een prijsverlaging van de concurrenten het concurrentievoordeel relatief kleiner uitvalt, zodat de gevraagde hoeveelheid minder sterk zal toenemen dan in het geval de concurrenten hun prijs niet verlaagd hadden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6

23 maximumscore 2

een positief verband

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat:

- een stijging van de arbeidsproductiviteit leidt tot een stijging van de werkloosheid, 1
- doordat dezelfde productie kan worden bereikt met minder arbeidskrachten 1

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- werkgelegenheid na 2 jaar: $1.200.000 \times 1,015 \times 1,025 = 1.248.450$ 1
- arbeidsproductiviteit na 2 jaar: $\text{€ } 70.000 \times 1,04^2 = \text{€ } 75.712$
- industriële productie na 2 jaar: $1.248.450 \times \text{€ } 75.712 = \text{€ } 94,5 \text{ miljard}$ 1

Opmerkingen

- *Indien de groeipercentages bij elkaar zijn opgeteld, maximaal 1 punt toekennen.*
- *Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.*

25 maximumscore 3

a pijl 4

b pijl 2

c pijl 3

26 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- argument voor loonkostenverlaging

Uit het argument moet blijken dat door loonkostenverlaging de winst kan stijgen zodat ruimte ontstaat voor investeringen in nieuwe technologie.

- argument tegen loonkostenverlaging

Uit het argument moet blijken dat door loonkostenverlaging de prikkel om te investeren in kostenbesparende nieuwe technologie wordt verkleind.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van juiste berekening is:
 index koffie-export Afrika 2003 (1997 = 100):

$$\frac{0,12 \times 125}{0,18 \times 100} \times 100 = 83,3 \rightarrow \text{daling } 16,7\%$$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

28 maximumscore 2

Een voorbeeld van juiste berekening is:
 index koffieprijs (1997 = 100): $\frac{50}{140} \times 100 = 35,7$
 index exportopbrengst (1997 = 100): $\frac{35,7 \times 83,3}{100} = 29,7 \rightarrow \text{daling } 70,3\%$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

29 maximumscore 2

bij een prijsinelastische vraag
 Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
 Een verklaring waaruit blijkt dat het kartel de koffieprijs wil laten stijgen door de hoeveelheid te beperken en dat de gewenste stijging van de exportopbrengst ontstaat als de relatieve daling van de hoeveelheid kleiner is dan de relatieve stijging van de prijs.

30 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Een antwoord waaruit blijkt dat:

- afschaffing van het invoerrecht op koffiebonen gunstig is voor de Europese koffiebranderijen omdat daardoor hun inkoopkosten dalen, 1
- maar dat verlaging van het invoerrecht op gebrande koffiebonen en oploskoffie ongunstig is voor de Europese koffiebranderijen omdat daardoor de geïmporteerde buitenlandse koffie goedkoper wordt, zodat hun concurrentiepositie verzwakt 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.
 Zend de gegevens uiterlijk op 4 juni naar Cito.